

MIRJANA DOBLANOVIĆ PEKICA

OŠ Svetvinčenat

Z sela u selo – popriko

Budući da je jezično iskustvo u najvećoj vezi sa svakodnevicom i međuljudskim odnosima u zajednici, učenike nerijetko potičem na razgovore sa starijim stanovnicima mjesta u kojima žive i bilježenje tih razgovora. Ovaj je rad prikaz projekta *Z sela u selo – popriko* koji smo započeli u školskoj godini 2016./2017. radi povezivanja učenika koji žive u selima male zračne udaljenosti (ali danas poveće zbog izgubljenih poprečnih prometnih pravaca) pri čemu bi ih se ujedno poticalo na istraživački i stvaralački rad. Istražujući mogućnosti kretanja te povezujući blisku prošlost sa živim izvorima, zakoračili smo i u dublju prošlost potaknuti svjedočanstvima o *tatima* na savičentskim putovima i legendom o *vještici Mare* te rezultate *oživiti* dramskom predstavom.

Ključne riječi: načelo zavičajnosti, unutarpredmetna i međupredmetna korelacija, projektna nastava, građanski odgoj

1. Uvod

Većini učenika OŠ Svetvinčenat materinski je jezik jugozapadni istarski dijalekt čakavskoga narječja. S obzirom na važnost načela zavičajnosti u nastavom procesu, na nastavi Hrvatskoga jezika pokušavam povezati jezično iskustvo učenika s obradom gradiva svih sastavnica toga predmeta. Budući da je jezično iskustvo u najvećoj vezi sa svakodnevicom i međuljudskim odnosima u zajednici, učenike nerijetko potičem na razgovore sa starijim stanovnicima mjesta u kojima žive i bilježenje tih razgovora. Tako prikupljeni materijali ujedno predstavljaju i građu nematerijalne baštine koju arhiviramo, ali se njome koristimo i za različite oblike istraživanja, jezičnoga izražavanja odnosno umjetničkoga stvaralaštva.

2. Projekt *Z sela u selo – popriko*

U školskoj godini 2016./2017. započelo se s provođenjem projekta *Z sela u selo – popriko*. Projekt je zamišljen nakon višegodišnjeg praćenja svakodnevice učenika

izvan škole i uočavanja njihove sve veće izoliranosti u sredinama u kojima odrastaju. Iako smješteni u srcu Istre, najrazvijenije hrvatske županije, velik broj naših učenika u svom mjestu stanovanja živi kao jedino dijete, odnosno bez vršnjaka. Škola im je stoga najčešći kontakt s društvom i nerijetko jedini oblik druženja uživo. Projekt je osmišljen radi povezivanja učenika koji žive u različitim mjestima male zračne udaljenosti, ali poveće zbog danas prividno *izgubljenih* poprečnih prometnih pravaca – upoznati ih s neprometnim pravcima te ih starim putovima odvesti na druženje *uživo*.

2.1. Ciljevi projekta

Planiranjem sadržaja za ostvarivanje te namjere, definirani su dodatni ciljevi projekta:

- motivirati učenike za proučavanje okoliša u kojem stanuju (prirode – životnih staništa, vode, šuma..., kulturno-povijesnih obilježja te nematerijalne kulture)
- motivirati učenike za samostalno istraživanje (ali i rad u paru, grupi), nakon usvajanja osnova istraživačkoga rada
- potaknuti učenike na *korištenje živih izvora* (roditelja, rodbine, susjeda, sumještana) i terenski rad radi stjecanja osobnog iskustva
- potaknuti učenike na druženje *uživo* s prijateljima iz okolnih sela – uklanjanje prostorne barijere, problema opasnih prometnica povezivanjem neprometnim pravcima – starim putovima (rezultat prethodnih istraživanja – korištenje rezultatima prvih triju navedenih ciljeva)
- stvaralački intervenirati u prostor različitim učeničkim intervencijama (markacije, isticanje određenih točaka s jasnim ciljem, poučavanje mogućih korisnika/slučajnih ili namjernih prolaznika).

Zamišljeni ciljevi omogućavali su niz aktivnosti/zadataka kroz koje bi se ujedno obrađivali, analizirali, ponavljali te primjenjivali odnosno ostvarivali odgojni i obrazovni ciljevi nastave različitih školskih predmeta. U realizaciju projekta *Z sela u selo – popriko* uključili su se učitelji Geografije, Matematike, Likovne kulture, Tjelesne i zdravstvene kulture, Engleskoga i Hrvatskoga jezika te učiteljice razredne nastave. U vezi sa zajedničkim ciljevima svaki je učitelj prema svojem predmetnom kurikulumu odredio dodatne obrazovne ciljeve.

Projekt je bio osmišljen i izvođen korelacijsko-integracijski, no ovdje navodim samo obrazovne ciljeve izvedene prema temama iz kurikula za Hrvatski jezik za učenike od 5. do 8. razreda:

- usmeno izražavanje (govorenje, javni govor, interpretativno čitanje, vođenje razgovora)
- pisano izražavanje (vođenje bilježaka, pisanje izvještaja, zapisivanje intervjua, pisanje najave, pisanje pozivnice)
- jezik (načini sporazumijevanja, književni jezik i zavičajni jezik, materinski jezik, narječja – dijalekt čakavskoga narječja u odnosu sa standardnim jezikom, višeznačnost riječi, pravo i preneseno značenje, upravni i neupravni govor, različitost stilova, razgovorni stil, dijalektizmi, frazemi, tvorba riječi)
- književnost (usmena književnost, anegdota, legenda, dramski tekst, karakterizacija likova, preneseno značenje)
- medijska kultura (snimanje zvučnih zapisa, obrada zvučnih zapisa, izrada plakata, izrada scenografije, kostimografija, filmska izražajna sredstva: kadar, plan, kut snimanja, boja, svjetlo, priprema za izvođenje dramskog djela, izvođenje dramskog djela, snimanje radio drame, animirani film – izrada animiranog filma tehnikom stop-animacije prema anegdoti).

2.2. Etape projekta

Iako se u projektnoj nastavi često očekuje od učenika da predlože temu, s njima određuje tema ili od ponuđenih tema oni sebi odabiru najzanimljiviju, nerijetko se projektu pristupa i prema prijedlogu učitelja/nastavnika. I tada je, kao i u bilo kojem obliku nastave, ali i radu i životu općenito, najvažnija motivacija. Nakon što je među učiteljima određena tema školskog projekta i definirani (jednogodišnji, ali i dugoročni) ciljevi, dogovorene su i etape projekta i načini provođenja.

Etape projekta *Z sela u selo - popriko*:

1. motivacija učenika
2. istraživački rad
3. analiza prikupljenog materijala – sređivanje materijala
4. priprema novih aktivnosti – terenske nastave
5. terenska nastava
6. analiza rezultata terenske nastave
7. stvaralački rad prema prikupljenim sadržajima
8. prezentacija projekta – postavljanje izložbe.

2.2.1. Istraživanjem do bogatih svjedočanstava o svakodnevicu

Nakon motivacije, upoznavanja s idejom projekta i detaljnim uputama o načinu istraživanja (što je, ovisno o razredu koji učenik pohađa, bilo novo odnosno ponavljanje načina na koji već istražuju), učenicima je dodijeljen istraživački zadatak: u svojem selu pronaći autohtone stanovnike starije od 60 godina te ih zamoliti za razgovor. Pripremajući se za intervju, vođenje razgovora, ponovili su i značenje pojma anegdote kao književne vrste – osim konkretnih pitanja i odgovora, smatrali smo vrijednim od sugovornika doznati i pokoju anegdotu iz djetinjstva. Iz razgovora je cilj bio saznati *kamo su, kuda, čime, kako i zašto odlazili kao djeca*, te opis aktivnosti na tim „putovanjima“: *koliko im je vremena trebalo, s kime/čime su se susretali na putu, je li na tome putu bilo vode (lokvi, izvora ...), koje su životinje susretali, vočke, biljke na putu, kakvo je bilo druženje (pjevanje, igre, tjeranje straha ...)*. Učenicima je posebno istaknuto da će od sugovornika vjerojatno vrlo često čuti „*ma niman ti ča povidati, nisan ti ja nikamor hodija, ja san ti hodija samo čuvati blago, h maši, u školu*“, ali oni su još u motivaciji zaključili da ih zanimaju iskustva upravo o tome. Razgovore je trebalo snimiti mobitelom ili zapisati. Dobili su i vrlo slikovite upute o tome kako trebaju snimati, a da im sugovornici budu opušteni i što razgovorljiviji. Budući da su sugovornici govornici čakavskoga idioma, važna je uputa bila i da pokušaju snimiti njihov izvorni govor, odnosno da ih upute da se ne trude govoriti standardnim jezikom počnu li to činiti. Potom su trebali srediti prikupljene materijale: preslušati snimljeno – pregledati napisano.

Nakon sređivanja tekstova i snimaka, zajedno se (u razredu koji učenik pohađa) na nastavi Hrvatskoga jezika preslušavalo te odlučivalo koji će se dijelovi *iskoristiti* i od njih napraviti kratki zvučni zapisi. Obradu zvučnih zapisa, kraćenje, odnosno montažu, napravili su učenici na izvannastavnoj aktivnosti MEKA – radionici medijske kulture. Te skraćene verzije kasnije su preslušali svi učenici viših razreda kao dio pripreme za nastavak rada na projektu, a na dodatnoj nastavi Engleskoga jezika s učiteljicom su najzanimljivije zapise preveli i snimili i na engleskom jeziku.

Učenici su prikupili pravo bogatstvo svjedočanstava o druženjima, različitim igrama, obavezama djece – čuvanju blaga (stoke), postavljanju klopki za životinje, aktivnostima u polju, nazivima lokvi, njiva, pogrebnim običajima, ali i zanimljive anegdote te legende svojega kraja. O svemu se nakon slušanja na nastavi književnosti razvijala žustra rasprava, a nerijetko se u njima budilo sjećanje na anegdote koje su i sami čuli ili u njima sudjelovali te su ih imali potrebu podijeliti s ostalima. Nije bilo zapisa koji nije izazvao reakciju – sati preslušavanja bili su i sati usmenog jezičnog izražavanja – svatko je poželio dodati nešto!

Snimljeni su zvučni zapisi u osmom razredu i jezično analizirani u sklopu nastave o narječjima, frazemima, tvorbi riječi i povijesti jezika. Stariji sugovornici sa zadržanim arhaičnijim oblicima riječi, ali i leksemima koji su danas nepoznati zbog nerijetko potpune otuđenosti djece od prirode i nekoć svakodnevnih aktivnosti te biljnog i životinjskog svijeta kraja u kojemu odrastaju, a o kojima su govorili, svojim su pričama učenike (i same izvorne govornike toga dijalekta!) doveli do spoznaje da i u njihovom materinskom jeziku postoje riječi koje ne razumiju. Bio je to snažan poticaj učenicima za aktivniji pristup jezikoslovnim temama.

2.2.2. Terenska nastava

Sljedeća etapa bila je terenska nastava. Osmišljena kao aktivno pješčenje neprometnim pravcem od sela Kranjčići do sela Štokovci, oslanjala se na prikupljene materijale istraživačkog rada, ali i na obrazovne ishode predmeta uključenih u projekt.

Od usvojenog na nastavi Hrvatskoga jezika toga je dana trebalo pokazati i primijeniti znanje o filmskim izražajnim sredstvima – kadru, planu, rakursu, boji i zvuku te jezičnog izražavanja – govorenja, pisanja crtrice, opisa, zapisa.

Zadaci su na terenskoj nastavi bili individualni i grupni.

Primjer individualnog zadatka:

Z SELA U SELO – POPRIKO

Od Kranjčići do Štokovci, terenska nastava OŠ Svetvinčenat, 24. travnja 2017.

Svaki učenik ima tri skupine zadataka.

A) Prvi niz zadataka možeš izvršiti u bilo kojem trenutku ili na bilo kojoj dionici puta.

1. BRBOŠKA
Ponesi sa sobom najveću i najmanju brbošku. No, nijednu koju si ubrao/ubrala nemoj baciti!
2. „LOVAC“
Pokušaj snimiti, zvučno i vizualno*, vizualno*, zvučno ili fotografijom* neku životinju ili sve koje sretniš.
3. PRESELIMO PRIRODU U ZATVORENI PROSTOR (OPRIROĐENJE PROSTORA)
Fotografiraj*: a) najzanimljiviji suhozid ili njegov dio
b) livadu, biljku, travu ili više njih
c) koru stabla
d) nebo ili oblak
e) vodu/lokvu/kap rose...

Oblačići ti pomažu u bilježenju zadatka koje si obavio/obavila.

B) Druga skupina zadataka povezana je s grupom kojoj pripadaš i nalazi se ispisana na listiću dodijeljenom tvojoj skupini. Poveži se sa svojom bojom!

C) Treća skupina zadataka povezana je s mjestom na koje ćeš stići pa ćeš ondje i saznati nešto više o njoj.
Sretno!

*Prilikom fotografiranja/snimanja primijeni naučeno o filmskim izražajnim sredstvima! Pazi na kadar, plan i kut snimanja!

Primjer zadatka po grupama:

BOJE – CRVENA³¹

Jeste li se ikad pitali kako miriše crvena?

Ili kako izgledaju sve crvene stavljene u jednu teglicu?

Mislite li da ju možete napuniti? Pokušajte!

MIRIS-BOJA

FOTOGRAFIJA – BOJA Pokušajte fotografirati čim više detalja boje koja je dodijeljena vašoj skupini.

Ima li vaša boja ZVUK ili kakav poseban osjećaj na DODIR? Pokušajte to zabilježiti.

Zadatak za odmor:

UBRNUJA SAN SVAKU GROTU – pjesme/zapisi/priče na kamenu, tj. pod njime
Odmori se nakratko u samoći i tišini te zapiši ono što ti šuma/livada/strana/zid/stablo šap-
ne/vikne/kaže/prenese.
Zapis zalijepi na kamen te ga položi licem okrenutim prema zemlji.

2.2.3. Kreativno stvaralaštvo

Na terenskoj su nastavi snimljene mnoge fotografije, prikupljeni zanimljivi primjerci boja i mirisa, napisani slikoviti zapisi. Učenici su fotografije snimali svojim mobitelima i digitalnim fotoaparatom. Pregledavajući ih na nastavi zajednički se odlučivalo o fotografijama koje će biti izrađene za sljedeće etape projekta.

Uz zvučne zapise snimljene u prvom dijelu projekta, razvijene digitalne fotografije nastale na terenskoj nastavi poslužile su učenicima kao motivacija za stvaranje likovnih radova na nastavi Likovne kulture, odnosno animiranih filmova na nastavi Hrvatskoga jezika i u sklopu MEKE – radionice medijske kulture.

2.2.3.1. Izložba učeničkih radova nastalih u sklopu projekta *Z sela u selo – popriko*

Izbor najboljih radova izložen je u prostoru čekaonice na željezničkoj postaji Savičenta u selu Kranjčići. Tamo bivši učenici naše škole često čekaju vlak kojim putuju u srednju školu. Iako se koristi, prostor je vrlo zapušten pa ga se na taj način željelo

31 Tiskane riječi na ovom nastavnom listiću bile su otisnute u zadanoj boji – na prikazanom, crvenom.

osvježiti i osvijestiti učenicima važnost sagledavanja, čuvanja i ulaganja svakog pojedinca u javni, zajednički prostor. Na suradnju su pozvane i Hrvatske željeznice i Općina Svetvinčenat koji su pomogli u bijelo oličiti zidove, a financirali su i otisak topografske karte Savičenštine na metalni predložak koji je postavljen na stol u čekaonici (kao plan područja koje bi se *popriko* trebalo koristiti), odnosno za izradu snimljenih fotografija i digitaliziranih likovnih radova učenika u Grafici Režanci. (Likovni radovi učenika digitalizirani su za postav kako bi originali ostali sačuvani jer je javni prostor čekaonice u koji je izložba postavljena nerijetko na meti nezrelih, nesigurnih i neukih pojedinaca.)

Uz likovni postav, na izložbi su postavljeni QR-kodovi koji vode na poveznice zvučnih zapisa izvornih govornika na zavičajnom jeziku i one koje su učenici snimili na engleskom. Na taj je način izložba poprimila multimedijske karakteristike te su uz pomoć QR-kod čitača na svojim mobitelima posjetitelji mogli preslušati zvučni zapis povezan s likovnim djelom uz koji je postavljen, odnosno preslušati i pogledati animiranu anegdotu.

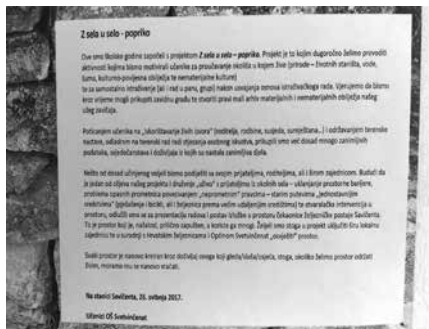
Prostor oličeni za izložbu

Izložba u čekaonici na željezničkoj postaji Savićenata

Ulaz u čekaonicu željezničke postaje Savićenata

Plakat na ulazu

Otvorenju izložbe prethodilo je zajedničko pješačenje učenika, učitelja i roditelja rutom koju su učenici viših razreda propješačili na terenskoj nastavi, samo obrnutim smjerom: od sela Štokovci do sela Kranjčiči. Tijekom pješačenja markirani su punktovi koji se spominju u zvučnim zapisima, a nalaze se na ruti. Na grane stabala učenici su vezivali plastificirane QR-kodove na hrvatskom (dijalektu čakavskoga narječja) i na engleskom jeziku kakvi su postavljeni i na izložbi, a tiču se markiranog mjesta.

Nakon očitavanja i preslušavanja zvučnog zapisa pomoću mobitela i bežičnih zvučnika, odlazilo se do sljedeće točke. Putem se zaustavljalo i na mjestima na kojima su učenici pod kamenjem na terenskoj nastavi ostavili svoje zapise te ih se čitalo – zadatak je bio da ih pronađu učenici nižih razreda te ih čitaju naglas. Bilo je zanimljivo vidjeti oduševljenje učenika koji su pod kamenjem pronašli svoje ostavljene zapise misleći da su zbog vremenskih uvjeta uništeni i istovremeno iznenađenost učenika nižih razreda onime što su pronašli.

Izložba je otvorena 26. svibnja 2017. na cilju čime je svečano obilježen završetak školske godine 2016./2017. i prve godine projekta za koji želimo da postane dugoročan: *Z sela u selo*³².

Tijekom večeri snimljena je sa sudionicima i gostima i knjiga dojmova.

3. PODprojekt projekta *Z sela u selo* – popriko: *Napopriko po Savičenštini*

Početak 2016. bivše učenice naše škole Goranka i Tamara Perković u suradnji s kolegicama iz Osnovne škole Jurja Dobrile iz Rovinja osmislile su za potrebe Erasmus+ projekta I.M.A.G.I.N.E. (Imagination and Motivation through Art and Game in Interaction with your Nearby Environment) povijesno-matematičku igru *Kamo je otišla Mare?*. U toj interaktivnoj igri koju su učenici rovinjske škole trebali igrati s gostima iz Portugala i Francuske u Svetvinčentu, matematički su se zadaci rješavali prateći priču – povijesnu legendu o travarici/vještici Mare – Mariji Radoslović. Učenici naše škole, članovi izvannastavne aktivnosti MEKA – radionice medijske kulture, pozvani su da utjelove zamišljene likove i ugoste međunarodnu ekipu u svibnju i rujnu iste godine.

Legenda koja potvrdu nalazi u arhivskim izvorima – osuda na smrt spaljivanjem Marije Radoslović zbog radnji vezanih uz *vještičarenje* – ima nekoliko različitih varijanti – od one da je Marija Radoslović proglašena vješticom nakon što je travama uspjela ozdraviti dijete do toga da je spaljena kao ljubavnica jednog od plemića.

32 Govori se da su mjesecim nakon otvorenja izložbe kondukteri na stanici Savičenta nerijetko poticali putnike da izađu i razgledaju izložbu.

U Svetvinčentu su se posljednjih godina najmanje jednom godišnje u organizaciji Turističke zajednice organizirala dramska uprizorenja te legende u kojima se *vještica Mare* osuđuje na smrt i spaljuje. Priča koju su o navodnoj vješici ispričali učenici svojim gostima iz Rovinja, Portugala i Francuske tih dana, bitno se razlikovala od one kojom se Svetvinčenat istovremeno sve više turistički promovirao. Vještica Mare u izmišljenoj je igri bila optužena prema poznatoj legendi, ali su igrači dobili upute da bi ju trebalo spasiti jer je optužena nepravедno: zbog neprihvatanja različitosti, nerazumijevanja i neznanja!

Našim se učenicima koji su sudjelovali u projektu takva priča vrlo svidjela i poželjeli su svoje likove, nakon druge izvedbe u rujnu 2016., zaigrati i izvan interaktivne povijesno-matematičke igre i napraviti predstavu.

Projektu *Z sela u selo – popriko* stoga je pridodan još jedan cilj: legendu koja potvrđu nalazi u arhivskim izvorima demistificirati te iskoristiti, osim za nastavu književnosti i medijske kulture, za nastavu građanskoga odgoja i umjetničko stvaralaštvo. Trebalo je s učenicima produbiti pitanje vještica u srednjem vijeku te povezati s današnjim vremenom i sklonosti da se zanemaruju znanja i činjenice i proglašava nepodobnim, bolesnim i pogrešnim drugoga i drugačijega zbog nedovoljne informiranosti i neznanja³³.

Istovremeno, u zvučnim zapisima koje su učenici donosili nakon istraživačkog rada u projektu, pojavila se još jedna legenda – o savičentinskim *tatima*.

3.1. Demistifikacija legende u službi građanskog odgoja i stvaralaštva

Već planiranim ciljevima projekta *Z sela u selo – popriko*, motivu puta i svega na što se na njemu nailazi, povezanosti, kretanju i druženju, trebalo je pridružiti motive iz legendi našega kraja – *tate* i povijesne likove te, najpoznatiju, legendu o Mariji Radoslović i sve smjestiti u današnje vrijeme. Stvoren je okvir za novu priču, poticaj za djelovanje kroz umjetnički izraz. Učenici su bili spremni za predstavu. Nedostajao je *samo* tekst koji bi sve to objedinio. Trebalo ga je napisati.

33 Istodobno se u Republici Hrvatskoj vrlo glasno raspravljalo o ograničavanju prava žena na izbor i nazivanjem ubojicama žene koje se zbog osobnih razloga odlučuju na prekid trudnoće te o ograničavanju prava na brak istospolnim partnerima nazivajući ih bolesnicima.

3.2. „Korelacija“ bivših i sadašnjih učenika škole

Jedna je od mogućnosti da se tekst stvara s učenicima i da se zajedničkim istraživanjem i kreativnim radom stvori autorsko djelo. Većinu rada u izvannastavnoj aktivnosti provodim upravo na taj način – od ideje do realizacije učenici rade samostalno i/ili grupno. Ovaj sam se put ipak odlučila za drugačiji pristup te novu, po meni vrlo važnu, *korelaciju: korelaciju* bivših i sadašnjih učenika. Tekst koji je bio potreban namjenski sam naručila od bivše učenice koja je i osmislila i oživila priču koju su učenici igrali s gostima, a i sama je za svog osnovnoškolskog obrazovanja sudjelovala i kreativno se izražavala u radu izvannastavne grupe. Danas učiteljica hrvatskoga jezika s izrazitim osjećajem za potrebu njegovanja zavičajnosti u školskom sustavu i izraženim volonterskim sklonostima prema zajednici kojoj pripada, rado je pristala biti dijelom projekta. Nakon kratkih, no vrlo konkretnih uputa o cilju predstave, Goranka Perković pridružila je svojim za matematičko-povijesnu igru već stvorenim povijesnim likovima one koji su *naručeni* te napisala izvrstan dramski tekst koji povezuje sve navedene teme i ciljeve istovremeno ostavljajući mogućnost kreativnog izraza učenicima koji utjelovljuju likove i velik prostor za igru i dodatnu improvizaciju te „bogaćenje“ teksta. Uz već navedene ciljeve koje je tekst morao sadržavati, autorica ga je pisala za petnaest tada aktivnih članova izvannastavne aktivnosti MEKE – radionice medijske kulture.

Veza je stvorena u dramskom tekstu *Napopriko po Savičenštini (eli: Ma ča je ta Marija Radoslović zaspravlje bila to ča govoru?)* pisanom na dijalektu čakavskoga narječja.

3.3. *Napopriko po Savičenštini*

(eli: Ma ča je ta Marija Radoslović zaspravlje bila to ča govoru?)

Ciljevi koji su pritom planirani većim su se dijelom, uz dramski, ticali građanskoga odgoja:

- GOO (građanski odgoj i obrazovanje): osvještavanje, prepoznavanje i uklanjanje stereotipa i predrasuda, pravo na različitost i odgovornost za izgradnju zajedničke kulture, sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti, društvena isključenost, predrasude, diskriminacija, koruptivno ponašanje, uloga pojedinca u zajednici, volontiranje i dobrovoljni društveni rad u zajednici, mediji i kritičko razumijevanje medijskih sadržaja
- dramatizacija mjesne legende

- rad na predstavi (interpretativno čitanje, izražajno govorenje, neverbalna komunikacija, gluma, pisanje pozivnice, izrada plakata)
- izvođenje predstave namijenjene široj publici
- upotreba čakavštine u dramskom tekstu.

I za njihovu je realizaciju razrađen plan rada:

1. motivacija
2. zajedničko čitanje teksta
3. interpretacija teksta – zajednička karakterizacija likova
4. usporedba izvorne usmene legende i autorskog dramskog teksta – sličnosti i razlike, interpretacija s obzirom na povijesno-društveni kontekst nekad i danas
5. sinteza i zaključak
6. priprema predstave: čitačke probe, postavljanje mizanscena, izrada scenografije, kostimografije...
7. izrada plakata i pozivnica
8. generalna proba
9. izvođenje predstave
10. samovrednovanje i evaluacija uspješnosti.

3.3.1. Rad na predstavi

Dramski se tekst učenicima već nakon prvog čitanja jako svidio. Uloge su vrlo brzo podijeljene, oni čiji su likovi već postojali u igri *zgrabili* su svoje, a ostali kao da su se prepoznali u novim ulogama.

Postavljanje predstave odvijalo se intenzivno tijekom petnaestak dana. Bila su to cjelodnevna druženja – nakon jutarnje nastave, do večeri se nastavljalo s radom u bivšem mjesnom domu odnosno Mediteranskom plesnom centru.

Potrebu svestranosti učitelja još je jednom potvrdila autorica teksta – sad i sama učiteljica, odlučila je pokloniti i svoje krojačko znanje pa je osmislila i sašila kostime te sudjelovala u procesu stvaranja predstave do samoga kraja. Ulaskom u prostor za izvođenje predstave, pridružio se i učitelj Likovne kulture koji je osmislio scenografiju, a kao voditelj izvannastavne aktivnosti VIS (vokalno-instrumentalni sastav) OŠ Savičenta s učenicima je predstavu i ozvučio! Učenici VIS-a su uživo, skriveni od publike, dočaravali zvukove prirode, tj. stvarali zvučnu kulisu koju su autorski osmislili sudjelujući na probama.

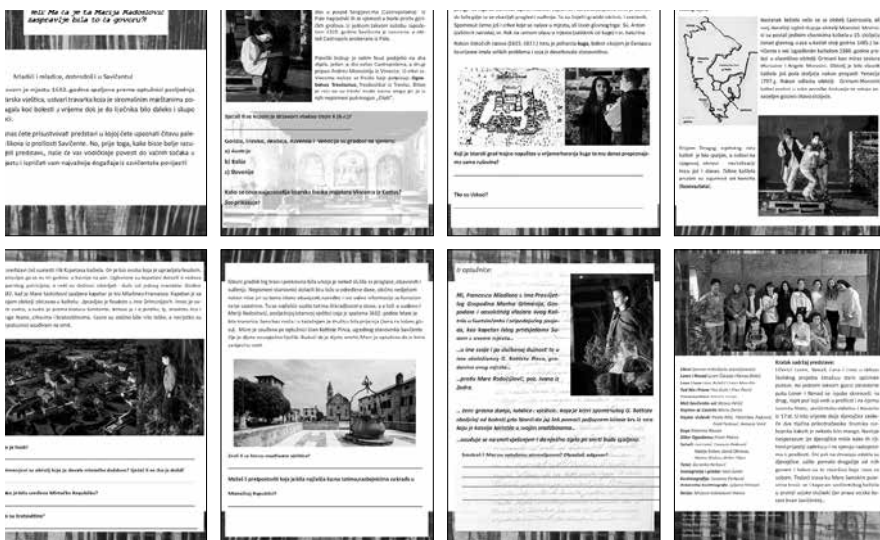
U predstavu je bilo uključeno 15 glumaca, članova izvannastavne aktivnosti MEKA – radionice medijske kulture i šest glazbenika, članova VIS-a OŠ Savičenta. (Većina učenika viših razreda naše škole!)

Predstava je premijerno prikazana svim učenicima i djelatnicima škole 26. siječnja 2017., a zatim je odigrana još 27. i 28. siječnja. U ta ju je tri dana pogledalo šestotinjak gledatelja.

3.3.1.1. Kulturno-povijesno-obrazovni dan za učenike

Na poticaj učitelja iz susjednih škola koji su pogledali predstavu, nakon mjesec dana organizirane su dvije dodatne izvedbe za učenike OŠ Juršići, OŠ Vladimira Nazora iz Krnice i OŠ Petra Studenca iz Kanfanara 25. veljače u jutarnjem terminu, a zatim otvorene za građanstvo u večernjim satima 26. veljače, uz godišnjicu spaljivanja koje se navodno dogodilo upravo na taj dan 1632. godine.

Uz predstavu, za učenike susjednih škola organiziran je i kulturno-povijesno-obrazovni dan. Pritom je još jednom učinjena *korelacija* s bivšim učenicama naše škole: Tamara Perković i Danijela Doblanović Šuran, danas povjesničarke, osmislile su s Gordanom Perković obilazak mjesta prema povijesnim točkama koje se u predstavi spominju te za učenike goste, ali i učenike naše škole pripremile nastavne materijale.

Nastavni materijal koji su dobili svi učenici prije vođenog obilaska mjesta i predstave

Predstava *Napopriko po Savičenštini* je nakon toga odigrana još jednom u gostima – na poziv organizatora izvedena je u sklopu 48. sabora čakavskoga pjesništva – *Di ča slaje zvoni* u Žminju 13. svibnja 2017. godine.

3.3.2. Snimanje radiodrame

O predstavi se pisalo u regionalnom listu, a napravljeni su i prilozi za lokalne TV postaje. Novinari s Hrvatskog radija – Radio Pule pozvali su nas na gostovanje u radijskoj emisiji uživo.

Organizirali smo stoga nagradnu izvanučioničnu nastavu medijske kulture za sudionike predstave i odveli ih u posjet kostimografskom fundusu Istarskog narodnog kazališta i medijskim kućama u Puli. Posjetili su prostor TV Nove gdje su uz vođenje obišli studio za snimanje, montažne sobe te studio za sinkronizaciju – na svakom je mjestu osim kratkog izlaganja učenicima bilo omogućeno i okušati se u snimanju. Prije posjeta TV studiju bili su na Hrvatskom radiju – Radio Puli gdje je učenicima također bio organiziran vođen razgled, a sudjelovali su i izravno u radijskom programu u emisiji o školstvu. Posjet Radio Puli zaključen je dogovorom i zakazanim terminom za snimanje radioigre, odnosno radiodrame.

Radiodrama je snimljena nakon tjedan dana s *pravim* tehničarem u *pravom* studiju uživo bilježeći glumce i svirače, a postavljena je za slušanje na youtube kanalu MEKA – radionica medijske kulture OŠ Svetvinčenat³⁴.

3.3.3. Zadatak budućim učenicima

Od cijele je priče ipak ostalo još nešto nedovršeno: od nekih novih učenika očekuje se snimanje filma *Napopriko po Savičenštini (eli: Ma ča je ta Marija Radoslović zaspravlje bila to ča govoru?)*.

4. Umjesto zaključka

Iz svega je jasno – bez velikog entuzijazma, timskog rada, otvorenosti za suradnju i mnogobrojnih sati uloženog slobodnog vremena i razumijevanja obitelji sudionika, ovakav bi projekt s podprojektom bilo nemoguće ostvariti.

A kako je ovo zbornik za povijest, prilika je i red je da za povijest ostanu upisana imena učitelja i vanjskih suradnika koji su pridonijeli realizaciji te im se ovom prilikom još jednom čestita i zahvali: Gordana Butković, Marija Cvitković Nadenić, Danijela

34 <https://www.youtube.com/channel/UCEjathwIDY0FNCNYU8ygx5A> (10. 2. 2019).

Doblanović Šuran, Ljiljana Matijaš, Goranka Perković, Tamara Perković, Kristina Prhat, Milana Stajčić Jaklin i Noel Šuran.

Čestitati svakako treba i učenicima OŠ Svetvinčenat na uloženom trudu i radu, a njihovim roditeljima zahvaliti na podršci.

U sedamdesetoj godini života moje velike učiteljice, hrvatsko školstvo trebalo bi početi s provedbom jedne od većih reformi. Na *velike promjene* pripremat će zaposlene učitelje/nastavnike dajući im zauzvrat, za dobro obavljene zadatke – značke. Eksperimentalno se reforma već provodi od ove školske godine pod nazivom Škola za život. Krilatica koju nam se servira kao novost, pomalo i vrijeđa. Jer, radeći u školi ni dosad nismo radili ne misleći na život. Samo spajanjem učeničkog iskustva, njemu bliskog i svakodnevnog, uspješno možemo ostvarivati obrazovne ciljeve ma koliko oni zahtjevni bili. Ovaj je prikaz pregled samo dijela onoga čime su se u jednoj školskoj godini, uz redovnu nastavu, bavili učenici *male* škole. Svega toga ne bi bilo da školu i tada (kao i do tada) nismo promišljali kao školu za život.

I tome me učila profesorica Benjak prije više od dvadeset godina.

Njezino je poučavanje bilo uvijek provokativno, inspirativno, kreativno. Na nasadima te prošlosti, sada i ja remetim mir nekim svojim učenicima čineći sa suradnicima i ovakve pothvate. I bez nagradnih značaka.

Draga prof., sretan Vam rođendan!

Da paese a paese – per traverso

Essendo l'esperienza linguistica una parte importante della vita quotidiana e dei contatti interpersonali nella comunità, incoraggio spesso i miei alunni a dialogare con le persone anziane del paese e a documentare tali loro conversazioni. In questo articolo presento il progetto scolastico *Z sela u selo – popriko (Da paese a paese – per traverso)* il quale ha avuto inizio nell'anno scolastico 2016/2017 con lo scopo di collegare gli alunni che abitano nei paesi poco distanti tra di essi in linea d'aria (ma notevolmente distanti perché le vie traverse - scorciatoie - oggi risultano essere perdute), incoraggiandoli allo stesso tempo alla ricerca e al lavoro creativo. Indagando le possibilità di movimento, ma anche collegando la storia più prossima con le fonti viventi, abbiamo fatto un passo anche nella storia più remota. Ispirati dalle testimonianze sui briganti nei sentieri savicentini, come anche dalla leggenda della strega Mare, abbiamo tradotto i risultati in uno spettacolo teatrale.

Parole chiave: principio di appartenenza, correlazione intradisciplinare e correlazione interdisciplinare, insegnamento progettuale, educazione civica

Iz vasi v vas – kar počez

Ker je jezikovna izkušnja najtesneje povezana z vsakdanjikom in medčloveškimi odnosi v skupnosti, učence pogosto spodbujam, naj se pogovarjajo s starejšimi prebivalci krajev, v katerih živijo, in te pogovore zapisujejo. V prispevku je predstavljen projekt *Iz vasi v vas – kar počez*, ki ga izvajamo od šolskega leta 2016/17. Namen projekta je povezati učence, ki živijo v vaseh, med katerimi zračna razdalja ni velika (vendar so danes zaradi opuščanja prečnih prometnih povezav vse bolj oddaljene), in jih hkrati spodbujati k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu. Ko smo raziskovali, kako se je mogoče gibati, in bližnjo preteklost povezovali z živimi viri, smo vstopili tudi v bolj oddaljeno preteklost. K temu so nas spodbudila pričevanja, kako so po svetvinčenatskih poteh hodili *tatje*, in legenda o čaravnici Mare, vse odkrito pa smo oživili v dramski uprizoritvi.

Ključne besede: načelo državljske kompetence, znotrajpredmetno in medpredmetno povezovanje, projektni pouk, državljska vzgoja